

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ฉักรูปทิพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

WEAVING OF THE DIVINE FORM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ถัก รูป ทิพย์
โดย	ธีรพล สีสังข์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ วิริญญา ดวงรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์วิริญญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์ปริญญา ต้นดีสุข)

60004206 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ถัก รูป ทิพย์, อุดมคติ, ทิพย์, ไตรภูมิ, สวรรค์, ความงาม, ความละเอียด, ความประณีต, ความโปร่ง, ความเบา, สัญลักษณ์, ปรัชญา

นาย ธีรพล สีสังข์: ถัก รูป ทิพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์
วิริญญา ดวงรัตน์

ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ถัก รูป ทิพย์” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยในรูปแบบสามมิติที่นำเสนอด้วยวิธีการทางหัตถกรรมจากเส้นใยโลหะ โดยการ ถัก ทอ ขด ขมวด ให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ ในรูปแบบอุดมคติตามเค้าโครงแบบประเพณีนิยม ถ่ายทอดเรื่องราววรรณกรรมที่มีความเก่าแก่ในพระพุทธศาสนา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ คติไตรภูมิ เพื่อทำให้เกิดการจินตนาการและเกิดการตั้งคำถามถึงการมีอยู่ของดินแดนอันเป็นทิพย์ เรื่องราวจากดินแดนอุดมคตินี้ได้แทรกสัญลักษณ์เพื่ออธิบายถึงความหมายของภาพประกอบวรรณกรรม อีกทั้งยังสอดแทรกปรัชญาและคติคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ไม่ใช่เพียงแค่นำเสนอความงาม

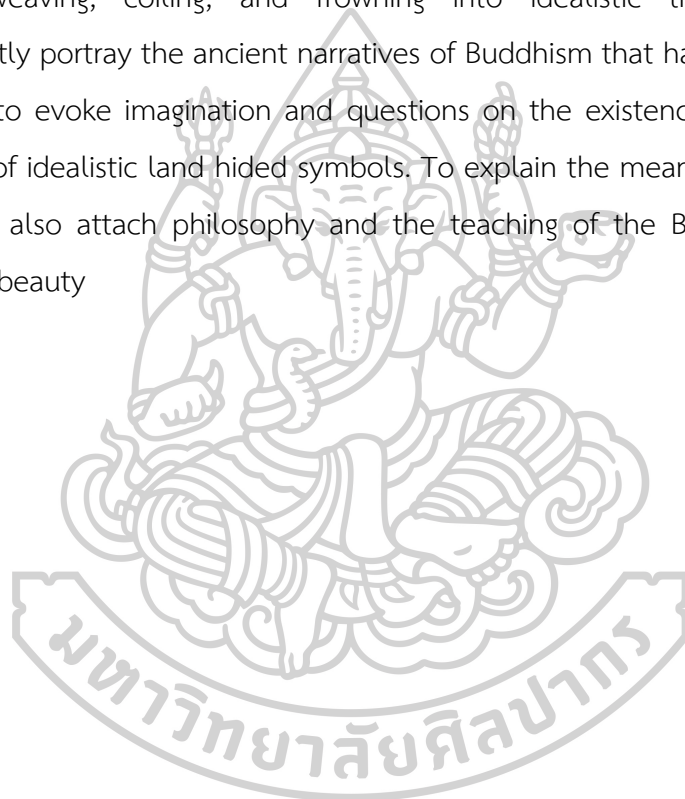

60004206 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Waving of The Divine Form, idealism, Traiphum, Heaven, Beauty, Neatness, Transparent, Lightness, Symbol, Philosophy

MR. TEERAPON SISUNG : WEAVING OF THE DIVINE FORM THESIS ADVISOR :
ASSOCIATE PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

The thesis under the name of “Waving of The Divine Form” is the artistic creation of Thai art in 3 dimensional that present craftsmanship from metal fiber by knitting, weaving, coiling, and frowning into idealistic traditional forms. To magnificently portray the ancient narratives of Buddhism that have been told such as Traiphum to evoke imagination and questions on the existence of the divine land. The story of idealistic land hided symbols. To explain the meaning of the literature’s illustration also attach philosophy and the teaching of the Buddha that isn’t just about the beauty

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สำเร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมาย

ข้าพเจ้าขอขอบน้อมรำลึกถึงพระคุณของ บิดา มารดา ที่ได้เลี้ยงดูข้าพเจ้าตั้งแต่เด็ก และได้ส่งเสริมสนับสนุน ให้ข้าพเจ้าได้เล่าเรียนศิลปะ อีกทั้งคอยให้กำลังใจเสมอมา

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิรัชญา ดวงรัตน์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ภาควิชาศิลปะไทยทุก ๆ ท่าน ที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ คอยให้คำแนะนำ และคอยให้กำลังใจระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานเสมอมา

ขอขอบคุณเพื่อนในเอกศิลปะไทย ที่คอยช่วยเหลือ คอยให้กำลังใจ คอยตักเตือน และเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำศิลปะ ด้วยความขยันหมั่นเพียรและตั้งใจทำงานศิลปะ

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณภาควิชาศิลปะไทย และคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่น เสมือนเป็นครอบครัว และทำให้มีความสุขในการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ธีรพล สีสังข์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	2
แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	2
ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	3
ขั้นตอนและวิธีในการศึกษา.....	3
แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	3
อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์.....	4
บทที่ 2 ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	5
อิทธิพลทางด้านคติไตรภูมิ.....	5
อิทธิพลจากความเชื่อในพุทธศาสนา.....	7
อิทธิพลทางด้านงานจิตรกรรมฝาผนังโบราณ.....	9
อิทธิพลทางด้านงานศิราภรณ์.....	10
อิทธิพลจากศิลปินต่างประเทศ.....	12
บทที่ 3 กระบวนการในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์.....	13
การประมวลความคิดจากข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์.....	13

ขั้นตอนการศึกษา.....	13
ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์.....	13
บทที่ 4 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	23
การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	23
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	28
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	28
บทที่ 5 สรุป.....	41
รายการอ้างอิง.....	42
ประวัติผู้เขียน	44

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	เจดีย์จุฬามณี ในสมุดภาพไตรภูมิ 6
ภาพที่ 2	ช่างเอราวัณ ในเรื่องรามเกียรติ์ อินทรชิตบิดเบือนกายิน เหมือนองค์อมรินทร์ ทรงคช เอราวัณ ช่างนิมิตฤทธิแรงแข็งขัน เผือกผ่องผิวพรรณ สีสังข์สะอาดโอฬาร (สีสังข์ ก็คือ สี ขาวเหมือนหอยสังข์)..... 10
ภาพที่ 3	ภาพถ่าย Ruth Asawa กับผลงาน 12
ภาพที่ 4	วัสดุปรกรมในการทำงาน 15
ภาพที่ 5	วัสดุปรกรมในการทำงาน 16
ภาพที่ 6	การวาดภาพต้นแบบของผลงาน 16
ภาพที่ 7	ขั้นตอนการทำกรรเจียกจอน 17
ภาพที่ 8	ขั้นตอนการถัก ปกตะพอง 18
ภาพที่ 9	ภาพขั้นตอนการทำงาน 19
ภาพที่ 10	ดอกไม้ที่ทำจากเส้นใยโลหะ 19
ภาพที่ 11	ภาพรายละเอียดบางส่วนที่ทำจากเส้นใยโลหะ 20
ภาพที่ 12	ขั้นตอนการทอเส้นใยโลหะ 21
ภาพที่ 13	ขั้นตอนการทอเส้นใยโลหะ 22
ภาพที่ 14	ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 1 24
ภาพที่ 15	ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 2 25
ภาพที่ 16	ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 3 26
ภาพที่ 17	ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 4 27
ภาพที่ 18	ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 29
ภาพที่ 19	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 29
ภาพที่ 20	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 30
ภาพที่ 21	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 31
ภาพที่ 22	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 31
ภาพที่ 23	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 32
ภาพที่ 24	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 33
ภาพที่ 25	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5 33

ภาพที่ 26	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	34
ภาพที่ 27	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	34
ภาพที่ 28	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	35
ภาพที่ 29	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	36
ภาพที่ 30	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	37
ภาพที่ 31	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	38
ภาพที่ 32	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	39
ภาพที่ 33	รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	40

บทที่ 1

บทนำ

วรรณกรรมที่มีความเก่าแก่ เป็นเรื่องราวในพระพุทธศาสนา ได้ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากลายลักษณ์อักษรที่มีความน่าค้นหา จึงเกิดการสรรค์สร้างประดิษฐ์คิดค้น จากวรรณกรรมให้เกิดเป็นผลงานศิลปะในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ ภาพจิตรกรรมฝาผนังใน พระอุโบสถ วิหาร ภาพลายรดน้ำตู้พระธรรม งานปั้นนูนต่ำ งานปั้นนูนสูง งานประติมากรรมลอยตัว สมุดข่อย ภาพพระบฏ และสมุดภาพไตรภูมิ จากการเล่าเรื่องด้วยกระบวนการของครูช่าง ผลงานได้ มีความวิจิตร งดงาม อลังการ จากสิ่งที่มีความงามและหลากหลายในเชิงช่าง สะท้อนให้เห็นถึง ความประณีตวิจิตรของวัฒนธรรม

คติไตรภูมิในพระพุทธศาสนาเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีความน่าเชื่อถือ ทำให้เกิด การจินตนาการและเกิดการตั้งคำถามถึงการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ในดินแดนอันเป็นทิพย์เหล่านี้ เรื่องราว ในดินแดนอุดมคติได้แทรกสัญลักษณ์ เพื่ออธิบายถึงความหมายของภาพประกอบวรรณกรรม อีกทั้ง ยังสอดแทรกปรัชญาและคติคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ไม่ใช่เพียงแค่นำเสนอความงาม

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เส้นใยโลหะขนาดเล็กมีลักษณะบาง เบา มีสีสนที่ให้ความรู้สึกอ่อนนุ่ม ละมุน เมื่อกระทบ กับแสงไฟจะมีความระยิบระยับ ทำให้ผู้สร้างสรรค์นึกถึงอารมณ์ในอุดมคติ ทั้งศิวารมณ์ พัสตารมณ์ ถนิมพิมพารมณ์ ซึ่งสิ่งของเหล่านี้เป็นของใช้ของกษัตริย์ และขุนละคร ที่มีต้นแบบมาจากการแต่ง องค์ทรงเครื่องมาจากความเป็นอุดมคติ ตามแบบประเพณีนิยม ความชื่นชอบเรื่องราวของวัฒนธรรม จาริต ประเพณีที่งดงามจึงได้นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการคิด และสร้างสรรค์ต่อยอด

จากความพิเศษของวัสดุผู้สร้างจึงนำมาสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการทางหัตถกรรม โดย การถัก ขด ขมวด และนำเอากระบวนการของเทคนิคการทำเครื่องประดับมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ของวิธีการต่าง ๆ ให้เป็นรูปทรงอารมณ์ต่าง ๆ ตามแบบประเพณี ประกอบสร้างให้มีลักษณะเบาบาง เสมือนของใช้ของเทวดา นางฟ้า ที่ให้ความรู้สึกถึงความงามที่ไม่ธรรมดา ไม่เหมาะแก่การสวมใส่ของ ปุถุชนคนธรรมดาแต่กลับให้ความรู้สึกถึงความเป็นทิพย์ ด้วยความงดงาม ประณีต ละเอียดอ่อน ซึ่งต้องใช้ ความละเอียดละไม อดทน อดกลั้น จึงเกิดผลงานที่มีคุณค่าทางความงาม ความคิด ในขณะเดียวกัน ผู้สร้างสรรค์ยังมีความสนใจในองค์ความรู้โบราณอื่น ๆ ของไทย เช่น วรรณกรรม คติความเชื่อ ปรัชญาในพระพุทธศาสนา คติไตรภูมิ รวมถึงความสนใจความรู้ในเชิงสังคมวิทยา สิ่งเหล่านี้หล่อหลอม และพัฒนาความคิดของผู้สร้างสรรค์ให้รู้จักการนำเอาความชำนาญในการประดิษฐ์ หัตถกรรมจากเส้น

โยโลหะมาผสมร่วมกับกลวิธีในการแสดงออกทางศิลปะแบบร่วมสมัย ผู้สร้างสรรค์มีความพยายามที่จะผสมผสานความสนใจหลายอย่างเหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อสื่อสารรูปแบบ และความหมายใหม่ ๆ หรืออธิบายนัยต่าง ๆ ของวัตถุให้หลากหลายมิติทางความคิด มากกว่าการนำเสนอ งานประดิษฐ์ที่มุ่งเน้นเพียงความงามและความสามารถเชิงช่างเท่านั้น

ดินแดนอันเป็นที่พำนักอย่างสวรรค์ชั้นที่สอง คือ ดาวดึงส์เทวภูมิ เป็นดินแดนแห่งเทพ 33 องค์ปกครองโดยท้าวสักกะเทวราชหรือ พระอินทร์ เทพสถานแห่งนี้มีความยิ่งใหญ่อลังการ มีทิพยสมบัติอันประเสริฐ เป็นดินแดนแห่งความสุขสำราญ รื่นรมย์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นสวรรค์ชั้นที่มีความเลอค่ากว่าสวรรค์ชั้นอื่นใด อาจอ้างอิงถึงที่อยู่ที่ตั้งและเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธประวัติ จึงกล่าวถึงเหตุการณ์และเรื่องราวเกี่ยวกับต้นปาริชาติ และช้างเอราวัณผู้สร้างสรรค์ได้หยิบยกเรื่องราวทั้งสองมานำเสนอให้เห็นถึงลักษณะสำคัญ และแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ล้ำค่า ความพิเศษของทิพยสถานอย่างสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวภูมิ

วรรณกรรมอันเก่าแก่ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้เกิดการจินตนาการและตั้งคำถามถึงการมีตัวตนของดินแดนอันเป็นที่พำนัก ด้วยสัญลักษณ์และแนวคิดที่มีความน่าค้นหา จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเสนอเรื่องราวในดินแดนอุดมคติ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการมีอยู่หรือการมีตัวตนอีกมิติหนึ่งของสิ่งสมมุติเหล่านี้

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. ต้องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยร่วมสมัยในลักษณะผลงานสามมิติ ในหัวข้อ ถัก รูป ทิพย์ นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความงามและความพิเศษของของเครื่องประดับตกแต่งที่มีความพิเศษบรรจงของดินแดนอันเป็นที่พำนัก
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจากความเชื่อและทัศนคติส่วนตนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยการเน้นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความละเอียดอ่อนตั้งทิพย์สมบัติอันงดงามตระการตา
3. เพื่อต้องการนำเสนอผลงานทัศนศิลป์ที่พัฒนาจากรูปแบบดั้งเดิมตามคตินิยมเป็นผลงานที่แสดงออกตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ และความเชื่อตามทัศนคติส่วนตน
4. เพื่อยกระดับจิตใจของผู้ชมผลงาน ที่ว่าด้วยผลงานที่มีความละเอียดอ่อนช้อยกับบริบทของสังคมปัจจุบัน และต้องการให้เกิดคำถามถึงการมีอยู่ของเรื่องราวอุดมคติ

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยในหัวข้อ ถัก รูป ทิพย์ แสดงออกทางความงาม วิจิตรผ่านเทคนิคกระบวนการ ถัก ทอ ขด ขมวด เส้นโยโลหะ ให้เห็นถึงความประณีต วิจิตร พิถีพิถันและความละเอียดอ่อนของการสร้างสรรค์สร้างเรื่องราวและรูปสัญลักษณ์แบบอุดมคติตามอย่างประเพณีนิยม

สะท้อนให้แนวความคิดและการนำเสนอลักษณะผลงานในรูปแบบ เทคนิค ให้เกิดความเป็นศิลปะไทยร่วมสมัย อันแสดงถึงบรรยากาศ ห้วงหนึ่งบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวภูมิ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าจับจ้องและน่าพิงปรารถนา อีกทั้งยังก่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่มีคุณค่าทางความคิด และมีความงามตามแบบคตินิยม อันเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการจินตนาการต่อยอด รวมถึงการตั้งประเด็นคำถามถึงการมีอยู่ของเรื่องราวตามตำราโบราณเหล่านี้กับผู้คนในสังคมปัจจุบัน

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

1. ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคติไตรภูมิ สัญลักษณ์และรูปทรงของอาภรณ์ต่าง ๆ อาทิ ศิราภรณ์ พัสตราภรณ์ ถนิมพิมพาภรณ์
2. ขอบเขตด้านรูปแบบ ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจากงานหัตถกรรมของไทย ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจาก ภาพถ่ายอาภรณ์ต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์และขุนละคร
3. ขอบเขตด้านเทคนิค ศึกษาวิธีการลักแบบหัตถกรรมไทย โดยศึกษากระบวนการของครูช่างโบราณและการลักของต่างประเทศ ผสมผสานกับกระบวนการเทคนิคต่าง ๆ ของการทำเครื่องประดับ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน

ขั้นตอนและวิธีในการศึกษา

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ มีขั้นตอนสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับชุดและเครื่องประดับตกแต่งร่างกายต่าง ๆ ตามแบบอุดมคติให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลภาพที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือภาพ ตำราต่าง ๆ และการศึกษาจากสถานที่จริงจากพิพิธภัณฑ์ และแหล่งโบราณสถาน
3. ศึกษาเทคนิควิธีการประกอบสร้างตามอย่างไทยโบราณ และนำมาประยุกต์ใช้
4. ประมวลผลความคิดและนำมาทำแบบร่าง เพื่อวางโครงสร้างของผลงาน
5. เริ่มปฏิบัติงานขยายภาพร่างสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง
6. วิเคราะห์ผลงาน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และพัฒนาผลงานให้ลงตัวสมบูรณ์

แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์

1. ศึกษาข้อมูลจากสถานที่จริง
 - 1.1 พิพิธภัณฑ์พระเจ้าสามพระยา อยุธยา
 - 1.2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

2. ศึกษาข้อมูลจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ และหลักธรรมใน
พระพุทธศาสนา

2.1 หนังสือพระไตรปิฎก

2.2 หนังสือวิวัฒนาการเครื่องแต่งกายโขนละคร

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้าและบันทึกข้อมูล

1.1 คอมพิวเตอร์

1.2 โทรศัพท์มือถือ

1.3 กล้องถ่ายรูป

2. อุปกรณ์ในการร่างภาพ

2.1 อุปกรณ์เครื่องเขียน

2.2 สมุดร่างภาพ

2.3 ภาพถ่าย

3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

3.1 ลวดทองแดง

3.2 ลวดทองเหลือง

3.3 อุปกรณ์ถัก

3.4 เข็มเย็บผ้า

3.5 ไม้จิ้มฟัน

3.6 ไม้ไผ่ขนาดเล็ก

3.7 ไม้เสียบลูกชิ้น

3.8 ขาตะ (อุปกรณ์เชื่อมโลหะ)

3.9 อุปกรณ์ทำเครื่องประดับ

3.10 ไฟสำหรับติดตั้งผลงาน

3.11 สีน้ำพลาสติก

3.12 อุปกรณ์ทาสี

3.13 อุปกรณ์ทอผ้า

บทที่ 2

ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

คติไตรภูมิพระร่วงเป็นวรรณกรรมทางพุทธศาสนาที่ได้กล่าถึงเรื่องราวดินแดนอันเป็นทิพย์ ซึ่งมีเนื้อหาพรรณนาถึงบริเวณที่มีความวิเศษเป็นสิ่งที่มนุษย์ปุถุชนพึงปรารถนา ซึ่งดินแดนแห่งนั้นถูกเรียกกันว่าสวรรค์ ผลงานชุด ถัก รูป ทิพย์ จึงเป็นผลงานที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวรรณกรรมอันเก่าแก่นี้ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาความเป็นอุดมคติมาเล่าเรื่องในรูปแบบใหม่ ทั้งกระบวนการในเชิงเทคนิค และการนำเสนอผลงาน ทว่าต้องอาศัยการค้นคว้าหาข้อมูลมาประกอบและอ้างอิง เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ ต่อยอด และพัฒนาผลงานต่อไป

อิทธิพลทางด้านคติไตรภูมิ

ไตรภูมิกลายเป็นวรรณกรรมที่สำคัญและล้ำค่าเก่าแก่ที่สุดของไทยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถและอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษไทยในการรวบรวมองค์ความรู้จากคัมภีร์โบราณมากกว่า 40 เล่ม โดยปรับแต่งเรียบเรียงขึ้นใหม่และคัดเฉพาะส่วนเนื้อหาที่กล่าวถึงที่ตั้งสัณฐานและการมีอยู่เกิดขึ้นตลอดจนการเสื่อมสลายของโลกและจักรวาลด้วยความรู้ความแตกฉานในแนวทางพุทธศาสนาของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) จักรพรรดิราชินิพนธ์ไตรภูมิพระร่วงขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1888 ซึ่งเป็นปีที่มิระบุไว้ในตอนท้ายของเรื่องว่า “แลพระเจ้าแลไทได้เสวยราชสมบัติในเมืองสัชนาลัยอยู่ได้ 6 เข้าจึงได้สร้างไตรภูมิภานี้แลได้กินเมืองศรีสัชนาลัยอยู่ได้ 6 เข้าจึงใส่” แปลความหมายได้ว่านับแต่พญาลิไทได้รับการสถาปนาเป็นมหาอุปราชครองเมืองศรีสัชนาลัยมาเป็นเวลา 6 ปีจึงได้แต่งไตรภูมิภานี้ด้วยเหตุนี้ไตรภูมิภานี้จึงน่าจะแต่งขึ้นในประภา พ.ศ. 1888 ก่อนพระองค์ครองราชย์กรุงสุโขทัย 2 ปีนับถึงปัจจุบันนี้ก็เป็นเวลามากกว่า 700 ปีมาแล้วที่มีการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องไตรภูมิพระร่วงอย่างต่อเนื่องและทำกันมาหลายยุคหลายสมัยอย่างฉับที่นำมาตรวจสอบชำระในปัจจุบันนั้นเป็นไตรภูมิฉบับโบราณคัดลอกสืบมาจากฉบับที่แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย “ฉบับโบราณนี้เป็นอักษรขอมรวม 2 ฉบับคือ ฉบับพระมหาช่วยวัดปากน้ำจารขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2321 (สมัยกรุงธนบุรี) และฉบับพระมหาจันทร์จารขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2330 (สมัยรัชกาลที่ 1 กรุงรัตนโกสินทร์) กับต้นฉบับพิเศษเฉพาะผูกแรกอีก 1 ผูกดูตามตัวอักษรน่าจะจารขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายต้นฉบับทั้งหมดนี้เก็บรักษาอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติฉบับพระมหาช่วยและพระมหาจันทร์มีอย่างละ 10 ผูกรวมฉบับพิเศษเป็น 21 ผูก 1 ผูกมี 24 ลาน” เมื่อพิจารณาตั้งนี้แล้วไตรภูมิภานี้ที่ศึกษาหาอ่านได้ในปัจจุบันก็น่าจะเกิดขึ้นจากการตีความและเรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นพอสมควรเพราะด้วยต้นฉบับเป็นหนังสือเก่าประกอบ แต่คำศัพท์เก่า ๆ และล้นเป็นศัพท์เก่าที่ค้นพบมาตั้งแต่ศิลาจารึกสุโขทัยก็อาจพอจะสร้างความเข้าใจได้ว่าเนื้อความที่ผูกแปลมาย่อมเกิด

จากการปรุงแต่งเพิ่มเสริมคำไปบ้างภาษาก็อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เท่าทันแก่ยุคสมัยเพื่อให้ง่ายต่อการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นประเด็นหลักสำคัญประเด็นหลักนั้นคือการแสดงเรื่องผลของกรรมดีกรรมชั่วและการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิทั้งสามตลอดจนการเปิดช่องทางให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการหลุดพ้นจากภพภูมิทั้งสาม¹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าไตรภูมิกลายเป็นวรรณกรรมที่มีความเก่าแก่และน่าเชื่อถือมีที่มาที่ไปที่ยาวนาน เป็นคติที่ใช้ในด้านการเมืองการปกครอง อีกทั้งยังมีแนวคิดหรือหลักธรรมที่ใช้ไปกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ด้วยความผูกพันกับแนวคิดนี้มาเป็นเวลายาวนาน จากแนวคิดและความเชื่อที่ว่า ให้อุบัติกรรมดีกรรมชั่ว นรก สวรรค์ จึงเป็นบ่อเกิดแห่งความบังดาลใจในการนำมาซึ่งผลงานที่สร้างสรรค์เป็นงานศิลปกรรมทุกประเภท ผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม รวมไปถึงผลงานร่วมสมัยที่มีการแสดงออกที่ต่างจากขนบเดิมด้วยเทคนิค และวิธีการนำเสนอทำให้เกิดความแปลกใหม่แต่ยังคงที่มาแบบประเพณีนิยม

ภาพที่ 1 เจดีย์จุฬามณี ในสมุดภาพไตรภูมิ
ที่มา: ตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสิน. (2560). สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี. เข้าถึงเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564, เข้าถึงได้จาก <https://web.facebook.com/kingtaksin2310/photos/pcb.266998497160518/266998470493854/>

¹ สุรศักดิ์ เจริญวงศ์, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังฝีมือพระอาจารย์นาค ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (อัสสัมชัญ), 2547).

อิทธิพลจากความเชื่อในพุทธศาสนา

โลกอุดมคติที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนา ซึ่งมีความสำคัญและมีความน่าเชื่อถือตามอย่าง คติไตรภูมิ คติดังกล่าวเป็นวรรณกรรมที่แสดงข้อคิดอันเป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ว่าด้วย เรื่องของนรก สวรรค์ เป็นคำสอนที่ให้มีการประพฤติปฏิบัติแต่กรรมดีละเว้นกรรมชั่ว ใครทำดีได้ไปสวรรค์ ทำชั่วได้ไปนรก เป็นหลักปรัชญาที่นำมาใช้ในการสั่งสอนให้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างปิตุสข

สวรรค์เป็นดินแดนทิพย์ที่มีผู้คนพึงปรารถนา เป็นพื้นที่ที่มีแต่ความรื่นรมย์ ปิตุสข มีแต่ ความดีงาม มีเทวดา นางฟ้า สิ่งซึ่งเป็นมงคล หากกล่าวถึงสวรรค์ จะอธิบายได้ดังนี้

ฉกามาพจรภูมิ หรือ เทวภูมิ เรียกโดยทั่วไปว่าสวรรค์ คือ ภูมิที่อยู่อาศัยของเทพเทวดา และเป็นดินแดนของสัตว์ที่เป็นทิพย์ ผู้ที่ไปอุบัติเกิดเป็นเทพเทวดาในแดนสวรรค์ล้วนเป็นผู้ได้รับแต่ ความสุขความเจริญทางโลกียะทั้งสิ้น เพราะสรวงสวรรค์คือดินแดนแห่งสุขดิ เป็นแดนแห่งสุขาวดี คือ สถานที่ที่มีแต่ความสุขสำราญชื่นบานหรรษา เป็นแดนที่น่าพิสมัยไปด้วยสิ่งแวดล้อมงดงามตระการตา หากจะจินตนาการจากความสุขในโลกมนุษย์นี้แล้วคงอาจเปรียบเทียบประมาณมิได้²

เมื่อกล่าวถึงภพภูมิอันเป็นที่อยู่อาศัยของเทวดา ด้วยเป็นสถานที่เสวยสุขอันเกิดจากผล กรรมดี ที่ได้กระทำมาเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ก็อาจจินตนาการได้ถึงแดนสวรรค์ชั้นฟ้า ซึ่งน่าจะอยู่บน ท้องฟ้าเบื้องบนแลสูงส่งลิบลับ และสุดแสนจะไกลโพ้นด้วยมักเชื่อกันว่าหากเป็นที่อยู่อาศัยของเหล่า เทพเทวดาก็ควรต้องมาจากที่สูง คืออาจตั้งอยู่บนแผ่นดินเบื้องสูง หรืออาจเป็นวิมานล่องลอยอยู่ ในอากาศสูงเหนือพื้นผิวโลกขึ้นไปอีกไกลแสนไกลสุดแท้แต่ละบุคคลจะจินตนาการ และคิดฝันได้ แต่ก็ สอดคล้องกันดีกับความเชื่อทางประเพณี และศาสนาที่สืบทอดกันมาในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับ การสร้างสมคุณงามความดีที่ให้ผลตอบแทนอันดี และมีคุณประโยชน์แก่ผู้สร้างเสมอผลของความดี เหล่านั้นมักแทนค่าด้วยสภาวะวัตถุ หรือสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลด้านความสุขกายสบายใจความสวยงามน่า อภิรมย์ หรือความอลังการยิ่งใหญ่อันเกิดขึ้น แต่เหตุอันมีผลมาน้อยไม่เท่ากันบ้างมีผลต่างกันตามอำนาจ หน้าที่หรือภารกิจบ้างต่างกันตามวิสัยที่อยู่ที่ตั้งจึงแบ่งไปตามระดับชั้นของบุญบารมีเช่นหากกล่าว จำแนกกลุ่มหรือหมวดหมู่ของเทวดาตามคติความเชื่อเรื่องไตรภูมิก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

ภุมมเทวะ คือ เทวดาที่อยู่ ณ พื้นแผ่นดินมี 10 ประเภท ได้แก่ อารามเทวดา (สวนดอกไม้ ผลไม้) วนเทวดา (ป่าชุก) รุกขเทวดา (ต้นไม้) โอสธิเทวดา (ดินแดน) นปติเทวดา (สรเหน้า) ลดาเทวดา และปัพพตเทวดา

² วิริยญา ดวงรัตน์, คติไตรภูมิในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย (กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558), 64.

อุกมมทเวาะ คือ เทวดาที่มีได้ออยู่ ณ ผืนแผ่นดินเป็นเทพที่อยู่ใต้อากาศเหนือแผ่นดิน แต่ก็ถือว่าอยู่ใต้สวรรค์ชั้นที่ 1 (จาตุมหาราชิกาเทวภูมิ) บ้างเรียก “ อากาศฐฐเทวดา ” ได้แก่

1. วลาหกาทิเทพเทวดาผู้เที่ยวในอากาศ
2. สิวลาหกาทิเทพเทวดาผู้ทำให้อากาศหนาว
3. อุณหวลาหกาทิเทพเทวดาผู้ทำให้อากาศร้อน
4. อัปภวลาหกาทิเทพเทวดาผู้สร้างกลุ่มหมอกให้เกิดขึ้นอย่างเดียวเว้นจากหนาวร้อนและฝน
4. วาตวลาหกาทิเทพเทวดาผู้เป็นเหตุให้ลมพัดอย่างเดียว
5. วัสสวลาหกาทิเทพเทวดาผู้ทำให้เกิดฝน

เทวดาที่อยู่ ณ ที่ตั้งบนสรวงสวรรค์อันมีดินแดนปรากฏอยู่ 6 ชั้น ได้แก่

สวรรค์ชั้นที่ 1 จาตุมหาราชิกาเทวภูมิสวรรค์ชั้นที่ห้าวมหาราชทั้ง 4 ปกครอง

สวรรค์ชั้นที่ 2 ดาวดึงส์เทวภูมิแดนแห่งเทพ 33 องค์ โดยมีท้าวสักกะเทวราชผู้เป็นใหญ่

สวรรค์ชั้นที่ 3 ยามาเทวภูมิแดนแห่งเทพผู้ปราศจากความทุกข์

สวรรค์ชั้นที่ 4 ดุสิตาเทวภูมิแดนแห่งเทพผู้เฝ้าอิมด้วยสิริสมบัติของตน

สวรรค์ชั้นที่ 5 นิมมานรดีเทวภูมิแดนแห่งเทพผู้ยินดีในการนรมิต

สวรรค์ชั้นที่ 6 พรนิมมิตวสวัตตีเทวภูมิแดนแห่งเทพผู้ยังอำนาจให้เป็นไปในสมบัติที่ผู้อื่น

นรมิตให้³

จากการศึกษาเรื่องราววรรณกรรมอันเก่าแก่เบื้องต้นทำให้ผู้สร้างสรรคสนใจในเรื่องราวของ สวรรค์ชั้นที่ 2 ดาวดึงส์เทวภูมิแดนแห่งเทพ 33 องค์ โดยมีท้าวสักกะเทวราชผู้เป็นใหญ่ ดินแดน ทิพยสถานอันน่าค้นหาเชิงลึก ด้วยความหลากหลายของเรื่องราวบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ ทำให้เกิด ความหลงใหลอย่างยิ่ง

ช่างเอราวัณไอยราพตหรือช่างเอราวัณเป็นเทพบุตรที่เป็นช่างทรงของท้าวสักกะเทวราช สามารถนรมิตกายให้เป็นช่างเผือกขนาดใหญ่คือมีกายยาว 150 โยชน์สูง 150 โยชน์เฉพาะส่วนงามี ความยาวถึง 50 โยชน์ซึ่งนอกเหนือจากความยิ่งใหญ่อลังการจะเป็นที่กล่าวขานโดยทั่วไปแล้วพญาช่าง เอราวัณยังนรมิตกายให้มีลักษณะที่พิเศษอีกหลายประการ ได้แก่ “ ศีรษะ 33 ศีรษะศีรษะหนึ่ง ๆ มีงาในงาหนึ่ง ๆ มีสระโบกขรณี 7 สระในสระหนึ่ง ๆ มีกอบปทุม 7 กอในกอหนึ่ง ๆ มีดอก 7 ดอกใน ดอกหนึ่ง ๆ มีกลีบ 7 กลีบในกลีบหนึ่ง ๆ มีเทพอัปสรนั่งอยู่ 7 นางนางเทพอัปสรผู้หนึ่ง ๆ มีนางฟ้า บำเรอ 7 นาง ” 18 แวดล้อมด้วยประการเช่นนี้เฉพาะที่มีเหตุการณ์สำคัญเช่นเมื่อถึงฤดูกาลที่ดอกปาริชาติ แยมผลิบานท้าวสักกะเทวราชและเทวดาชั้นผู้ใหญ่ทั้ง 32 องค์พร้อมมเหสีและนางสนมกำนัลรวมทั้ง เทพเสนาบดีทั้งหลายก็จะห้อมล้อมท้าวสักกะขึ้นสู่พญาช่างเพื่อดำเนินไปเยี่ยมชมดอกปาริชาติพร้อม ๆ

³ เรื่องเดียวกัน, 70.

กันโดยพญาช้างจะทูนพวงดอกกุบลดอกมะลิและดอกหงอนไก่ไว้เหนือศีรษะเปล่งเสียงร้องกึกก้อง
เยื้องกรายสายตางวงม้วนเป็นมาลาโปกเศียรแสดงความสำราญเบิกบานใจ⁴

จากบทวรรณกรรมข้างต้น ทำให้เห็นถึงความวิเศษของดินแดนอันเป็นที่พิภพ ทำให้เกิด
ความหลงใหลในเนื้อหา หลงใหลความตระการตา จากเนื้อหานี้ อีกทั้งยังชวนจินตนาการตาม ความยิ่งใหญ่
อันสวยสดงดงาม ความวิเศษของตัวละคร ความวิเศษของสถานที่ ความวิเศษของบรรยากาศดังกล่าว
ทำให้เป็นเรื่องราวที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวจากความรู้สึกผนวกกับการจินตนาการ
ของผู้สร้างสรรค์เอง

อิทธิพลทางด้านงานจิตรกรรมฝาผนังโบราณ

ช่างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในอดีตมีสกุลช่างเขียนที่แตกต่างกันตามยุคตามสมัย
ที่สามารถแบ่งได้ชัดเจนคือ ช่างเขียนหลวงและช่างเขียนพื้นบ้าน ซึ่งมีลักษณะฝีมือที่แตกต่างกัน
ออกไป สกุลช่างเขียนทั้งสองประเภทมีความสามารถที่ต่างกันแต่กลับเขียนภาพที่เล่าเรื่องราว
สะท้อนความเป็นชีวิตในแบบของตัวเองได้เป็นอย่างดีเช่นกัน

ภาพจิตรกรรมไทยประเพณีเป็นจิตรกรรมแบบสองมิติ วาดลงบนฝาผนังของพุทธศาสนสถาน
ที่เล่าเรื่องราวถึงพุทธปรัชญาพุทธศาสนาตามคติโบราณตามอย่างคตินิยม ช่างเขียนโบราณได้ใช้ภาพ
จิตรกรรมเป็นกุศโลบายธรรมในการสั่งสอน ที่ว่าด้วยเรื่องบุญบาป ซึ่งได้แสดงออกโดยการเขียนสีตัด
เส้นให้เห็นถึงบรรยากาศภาพที่มีความน่ากลัวของนรกจากการกระทำความชั่วที่เคยสั่งสมในโลกมนุษย์
ในขณะเดียวกันก็เล่าถึงความสวยงามตระการตาในบรรยากาศบนสวรรค์ อันมีวิมาน เทวดา นางฟ้า
ที่กำลังสำเร็จสำราญ รื่นรมย์ กับความสุข ช่างเขียนได้ตีความจากวรรณกรรมอันเป็นรากฐานของ
แนวคิดแบบอุดมคติเพื่อสร้างทัศนคติของการดำเนินชีวิตให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข

⁴ เรื่องเดียวกัน, 79.

ภาพที่ 2 ช้างเอราวัณ ในเรื่องรามเกียรติ์ อินทรชิตบิดเบือนกายิน เหมือนองค์อมรินทร์ ทรงศขเอราวัณ ช้างนิมิตฤทธิแรงแข็งขัน เผือกผ่องผิวพรรณ สีสังข์สะอาดโอพาร์ (สีสังข์ ก็คือ สีขาวเหมือน หอยสังข์)

ที่มา: มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป.). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 17 เรื่องที่ 1 ช้างเผือก. เข้าถึงเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=17&chap=1&page=t17-1-infodetail01.html>

อิทธิพลทางด้านงานศิลปกรรม

ศิลปกรรม คือ เครื่องประดับตกแต่งศิระษะ เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการแสดง นาฏศิลป์ โขน – ละครของไทย โดยเรียนแบบจากเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์ ที่สร้างขึ้นจากคติแบบดั้งเดิม อันมีที่มาจากขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา รวมไปถึงวิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้ได้หล่อหลอมให้ช่างฝีมือ แต่สร้างสรรค์เครื่องประดับ ศิลปกรรม วิจิตรงดงาม ประณีต ละเอียด สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงพระนิพนธ์ประทานหม่อมเจ้าฟ้าไพไลเสขาดิศกุล อธิบายถึงที่มาของชฎาและมงกุฎ ไว้ว่า

“เรื่องชฎา และมงกุฎ ออกจะยุ่งยากเพราะเอาอย่างกันต่อ ๆ มาแล้ว ต่างก็แยกกันไป ไหนต่อไหน จะอธิบายถึงต้นเดิมให้เข้าใจเป็นหลักเสียก่อน

ชฎา แปลว่า รก เช่นคำว่า รกชฎุ ป่าชฎุ เป็นต้น ในที่บนหัวหมายถึง ฝมฤษีที่ไม่เอื้อจะ สางปล่อยให้มันรารังอยู่ตามธรรมชาติแล้วก็จะกลับขึ้นไปเป็นจอมขึ้น อากาณันนี้ก็มีความอยู่ว่า มุ่นชฎาตกเป็นชื่อว่า ชฎา ก็คือผมยุ่งเท่านั้นเอง ส่วนมงกุฎหรือมกุฎอุณทิส กิริฎ และอะไรอื่นอีกก็เป็นสิ่งเดียวกัน แต่เรียกต่างกันไปเท่านั้น แปลว่าเครื่องประดับผม จะเป็นอะไรก็ได้ ก่อนนี้ก็เป็นผ้าโพกเป็นดอกไม้สด ในคัมภีร์ต่าง ๆ กล่าวว่า เทวดานั้นตกแต่งล้วนแล้วด้วยดอกไม้สดแม้ว่าดอกไม้อาภรณ์ของเทวดาองค์ใดเที่ยว ก็จะมีมิติให้เห็นว่าเทวดาองค์นั้นสิ้นอายุ จะต้องจุติ นี้เป็นคติแห่งเมืองสวรรค์ในเมืองมนุษย์ แດดเห็นจะจัดกว่าในเมืองสวรรค์ ชั้นแรกก็ยังใช้ไปด้วยกัน เช่นในกฎมณเฑียรบาลก็ยัง

ปรากฏอยู่ว่า เวลาเช้าทรงสุวรรณมาลา เวลาบ่ายทรงพระมาลาสุภร่ำ แล้วดอกไม้สดก็เลิกไปจนลืม คงใช้แต่ดอกไม้ทอง ภายหลังข้าเฝ้าเพชรนิลจินดาประดับเข้ากับดอกไม้ด้วย จึงได้พาหลงไปไกล รูปทรง แห่งมงกุฏนั้นต่างพวกก็ต่างนึกทำตามชอบใจ แต่ก็คงอยู่ในพวกผ้าโพกกับดอกไม้ทองทั้งนั้น ผ้าโพก นั้นโพกลำบากข้างเปลี่ยนแปลงทำเสียเป็นหมวกประดับดอกไม้ทอง ตกลงเป็นเครื่องสำหรับครอบหัว

จากพระวินิจฉัยดังกล่าวสามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า "ชฎา" มาจากรากศัพท์ว่า รก ซึ่ง หมายถึง หมวกที่ยุ่งแล้วเกล้ามวยให้เรียบร้อยเป็นลักษณะจอมสูง ต่อมาประดับตกแต่งด้วยพวงดอกไม้ เป็นต้นศัพท์ของมงกุฏ (พวงดอกไม้) เมื่อประดับผมด้วยพวงดอกไม้เป็นสิ่งที่ไม่คงทนจึงใช้ผ้าโพกประดับ แล้วตกแต่ง ด้วยวัสดุมีค่า เช่นเงิน ทอง เพชร พลอย ในที่สุดก็เป็นเครื่องประดับศิระษะ หรือศิราภรณ์ ในแบบต่าง ๆ รูปแบบของชฎา และมงกุฏมาจากพวงมาลา (พวงดอกไม้รัดครอบศิระษะต่อชั้นขึ้นไปเป็น เกี้ยวรัดมวยผม แล้วใช้ปิ่นปักเป็นยอดดังนั้นรูปทรงจึงเป็นทรงกรวยแหลมครอบศิระษะ ซึ่งเป็นรูปแบบ ชฎา มงกุฏ ในปัจจุบัน) ส่วนเรื่องของการแบ่งประเภทนั้นมีวิธีการที่เป็นที่เข้าใจกันทั่วไป ในแวดวง ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย เช่น

ชฎา เป็นศิราภรณ์สำหรับ ตัวพระ ผู้ที่รับบทเป็นกษัตริย์ เทพยาดา เจ้านาย

มงกุฏ เป็นศิราภรณ์สำหรับ ตัวนาง ผู้ที่รับบทเป็นนางฟ้า นางกษัตริย์⁵

จะเห็นได้ว่าเครื่องศิราภรณ์นั้นได้มีที่มาที่ไปจากดอกไม้สดมาเป็นวัสดุที่คงทนและคติ ความเชื่อแบบประเพณีนิยม ที่มีหลายลักษณะ มีการปรับรูปแบบ ปรับสัดส่วน ปรับวัสดุให้เข้ากับยุค สมัย นอกจากความสวยงามของเครื่องประดับแล้ว ศิราภรณ์เหล่านี้ยังบ่งบอกถึงตำแหน่ง หน้าที่ ฐานะ ของผู้ที่สวมใส่อีกด้วย

จากความชอบดูและศึกษาเครื่องประดับทำให้ข้าพเจ้าได้นำเอาเครื่องศิราภรณ์โบราณมา เป็นต้นแบบในการนำมาประยุกต์ใช้ในสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะแบบร่วมสมัย

⁵ ชีรพันธุ์ จันทร์เจริญ, บรรณาธิการ, **วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายขอนแก่น-ละคร**

สมัยรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2552)

อิทธิพลจากศิลปินต่างประเทศ

ภาพที่ 3 ภาพถ่าย Ruth Asawa กับผลงาน

ที่มา: Ruth Asawa. (n.d.). **TMagazine Article Hails Asawa's Rediscovery**. Accessed February 28, 2021. Available from <https://ruthasawa.com/the-new-york-times-style-magazine-article-hails-asawas-rediscovery/>

Ruth Asawa เป็นศิลปินชาวอเมริกา เธอได้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมแขวนโดยใช้ลวดเป็นวัสดุ สร้างสรรค์รูปทรงนามธรรมที่ได้แรงบันดาลใจมาจากการใช้เทคนิคทอตะกร้า ผลงานมีลักษณะโปร่งสามารถมองทะลุและมองได้รอบด้าน จากลักษณะพิเศษของผลงานของ Ruth Asawa ทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งทางเทคนิคการบวนการแล้ววิธีนำเสนอผลงาน เช่น การแขวนผลงาน เป็นต้น

บทที่ 3

กระบวนการในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

การประมวลความคิดจากข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์

จากการศึกษาวิเคราะห์ด้านข้อมูล เนื้อหา รูปแบบและเทคนิคกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานในอดีตจนถึงปัจจุบัน อันแรงบันดาลใจซึ่งนำมาสู่การพัฒนาต่อยอดเชิงความคิด เนื้อหา เทคนิค มีลำดับขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

ขั้นตอนการศึกษา

1. จุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ เกิดจากการศึกษาตำราอันเก่าแก่อย่างไตรภูมิพระร่วงที่มีเนื้อหาอันหน้าค้นหาและหลงใหล ด้วยความเชื่อทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ถูกปลูกฝังและความผูกพันมาตั้งแต่โบราณ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทางพุทธประวัติ เหตุการณ์สำคัญที่น่าสนใจ นำมาตีความตามความเข้าใจ อีกทั้งเรื่องของสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ในขณะนี้ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจในแก่นสาระสำคัญต่าง ๆ ที่คนโบราณได้บันทึกไว้
2. ศึกษาภาพจิตรกรรมไทยประเพณี จากภาพตำราในหนังสือ ผนังพระอุโบสถ วิหาร โบราณสถาน ที่มีอายุเก่าแก่จนถึงยุคปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก อีกทั้งยังศึกษาจากผู้ที่มีความรู้แบบเฉพาะทาง นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานแบบเฉพาะตน
3. ศึกษาอิทธิพลทางด้านรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานจากงานศิลปะร่วมสมัย ที่มีการแสดงออกทางความคิดและเทคนิคกระบวนการที่มีความแตกต่าง และเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาจากรูปแบบการสร้างสรรค์จากงานศิลปกรรมที่ใช้ทักษะกระบวนการสร้างสรรค์ที่ต้องใช้ทักษะฝีมือและใช้ความชำนาญของการเลือกใช้วัสดุ

ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

จากการศึกษาค้นคว้ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทัศนธาตุเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในงานศิลปะ เป็นส่วนผสมความงามให้ปรากฏขึ้น อันประกอบไปด้วย

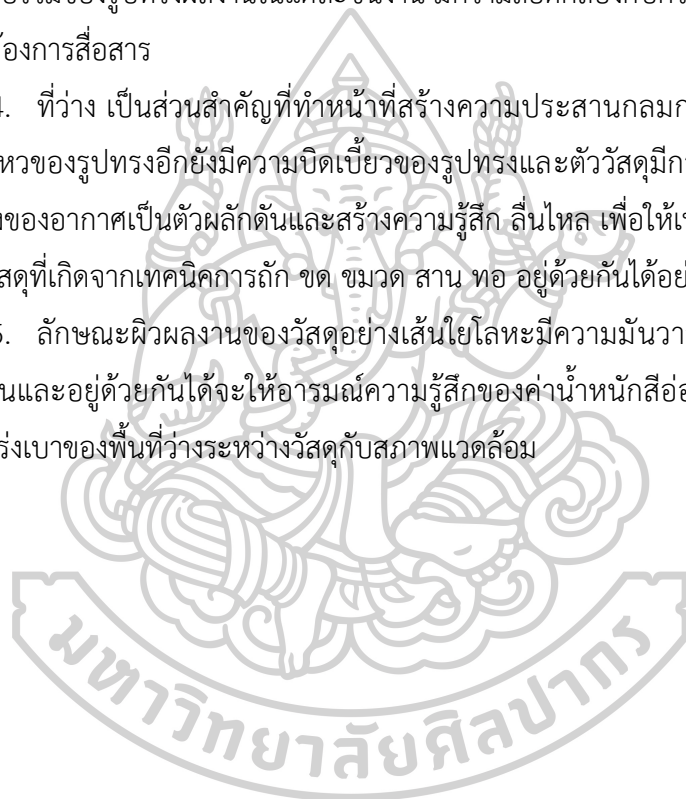
1. เส้นเป็นทัศนธาตุสำคัญในส่วนประกอบของผลงานเส้นใยโลหะเป็นวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ ซึ่งมีลักษณะสีสันขนาด และสัดส่วน ของเส้นใยที่แตกต่างกัน แสดงออกโดยการถัก ขมวด สอด สาน ทอ เพื่อให้เกิดรูปทรงเส้นที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวคล้ายกับการให้ชีวิต จากเส้นที่โค้งขดไปมาเส้นตรงให้ความรู้สึกมั่นคงแข็งแรง

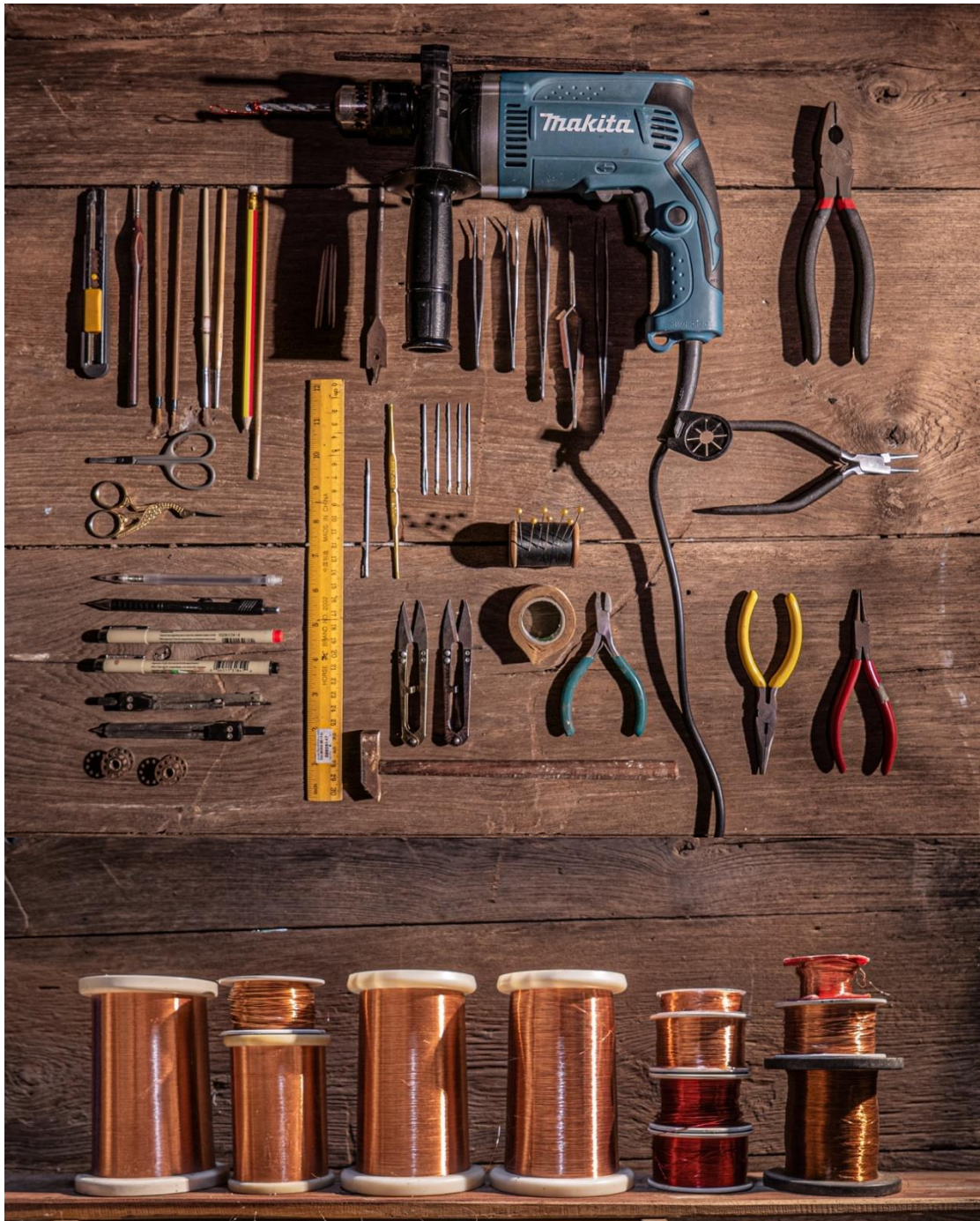
2. สี โครงสร้างของสีโดยรวมของผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้เน้นโทนสีที่ได้จากตัววัสดุเอง เพื่อแสดงคุณสมบัติคือให้อารมณ์ความรู้สึกและความงามของเนื้อวัสดุเดิม เพราะผลงานแต่ละชิ้นใช้ขนาดของลวดทองแดงที่มีความแตกต่างกัน จึงเกิดเป็นค่าน้ำหนักที่มีความหลากหลาย

3. น้ำหนัก ลักษณะผลงานส่วนรวมทั้งชุดมีค่าน้ำหนักของสีที่ค่อนข้างมีความกลมกลืน ถึงแม้ในบางรูปทรงของลายระเอียดที่ไม่ค่อยมีสีสัน แต่เนื่องจากการกำหนดให้โครงสร้างรับกับสีของวัสดุ ซึ่งมีค่าน้ำหนักอ่อนแก่ตามลำดับความหนาบางของค่าน้ำหนักในตัววัสดุ รวมถึงขั้นตอนในการติดตั้ง ผลงานมีการใช้แสงไฟสปอร์ตไลท์และใช้แสงธรรมชาติเพื่อให้สีจากวัสดุมีความเด่นชัดมากที่สุด ก่อให้เกิดค่าน้ำหนักสีโดยรวมของรูปทรงผลงานในแต่ละชิ้นงาน มีความสอดคล้องกับความว่าง ช่องอากาศ พื้น ที่ และเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร

4. ที่ว่าง เป็นส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่สร้างความประสานกลมกลืนและแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวของรูปทรงอีกยังมีความบิดเบี้ยวของรูปทรงและตัววัสดุมีการเกี่ยวคู่กันและกันโดยอาศัยพื้นที่ว่างของอากาศเป็นตัวผลักดันและสร้างความรู้สึก ลื่นไหล เพื่อให้เห็นถึงความโปร่งเบาของรูปทรงทำให้อายุที่มาจากเทคนิคการถัก ขด ขมวด สาน ทอ อยู่ด้วยกันได้อย่างลงตัว

5. ลักษณะผิวผลงานของวัสดุอย่างเส้นใยโลหะมีความมันวาวสอดคล้องกับรูปทรงที่ผสานกลมกลืนและอยู่ด้วยกันได้จะให้อารมณ์ความรู้สึกของค่าน้ำหนักสีอ่อนแก่ที่แตกต่างกันและแสดงความโปร่งเบาของพื้นที่ว่างระหว่างวัสดุกับสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 4 วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

ภาพที่ 5 วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

ภาพที่ 6 การวาดภาพต้นแบบของผลงาน

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการทำกรรเจียกจอน

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการถัก ปกตะพอง

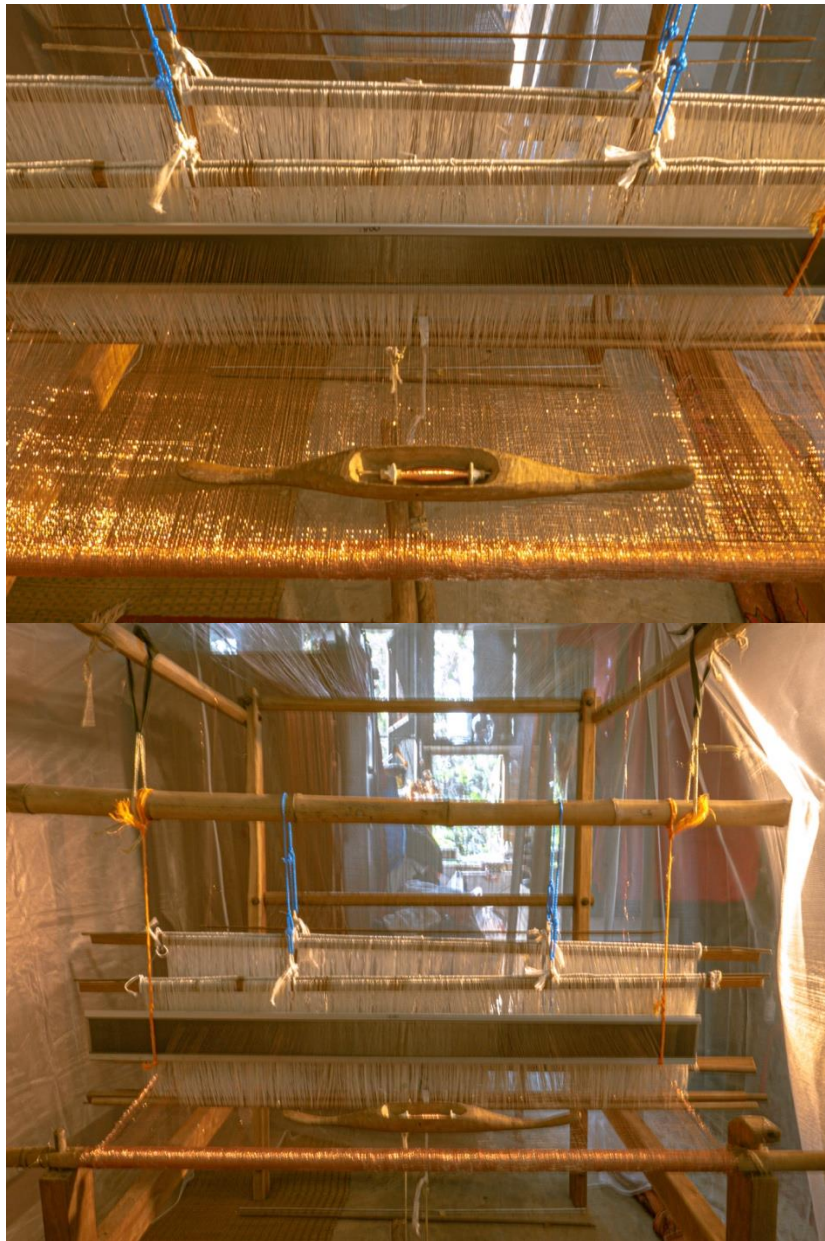
ภาพที่ 9 ภาพขั้นตอนการทำงาน

ภาพที่ 10 ดอกไม้ที่ทำจากเส้นใยโลหะ

ภาพที่ 11 ภาพรายละเอียดบางส่วนที่ทำจากเส้นใยโลหะ

ภาพที่ 12 ขั้นตอนการทอเส้นใยไหม

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการทอเส้นใยไหม

บทที่ 4

การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์เป็นการฝึกฝนด้านแนวความคิดและ พัฒนาทักษะฝีมือตลอดจนกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เกิดความเข้าใจในการเลือกใช้วัสดุ เข้าใจในความเป็นธรรมชาติของวัสดุ เข้าใจวิธีการถัก ขม ขมวด สาน ทอ เส้นใยโลหะ โดยอิงรูปแบบ และโครงสร้างผลงานตามรูปแบบแบบประเพณีนิยมจากภาพสองมิติให้เป็นผลงานสร้างสรรค์แบบ สามมิติที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านวัสดุที่สามารถกระตุ้นความรู้ ความรู้สึก เพื่อการเข้าถึงความประณีต ความละเอียด ความวิจิตร ความเบา ความละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นรายละเอียดของผลงาน

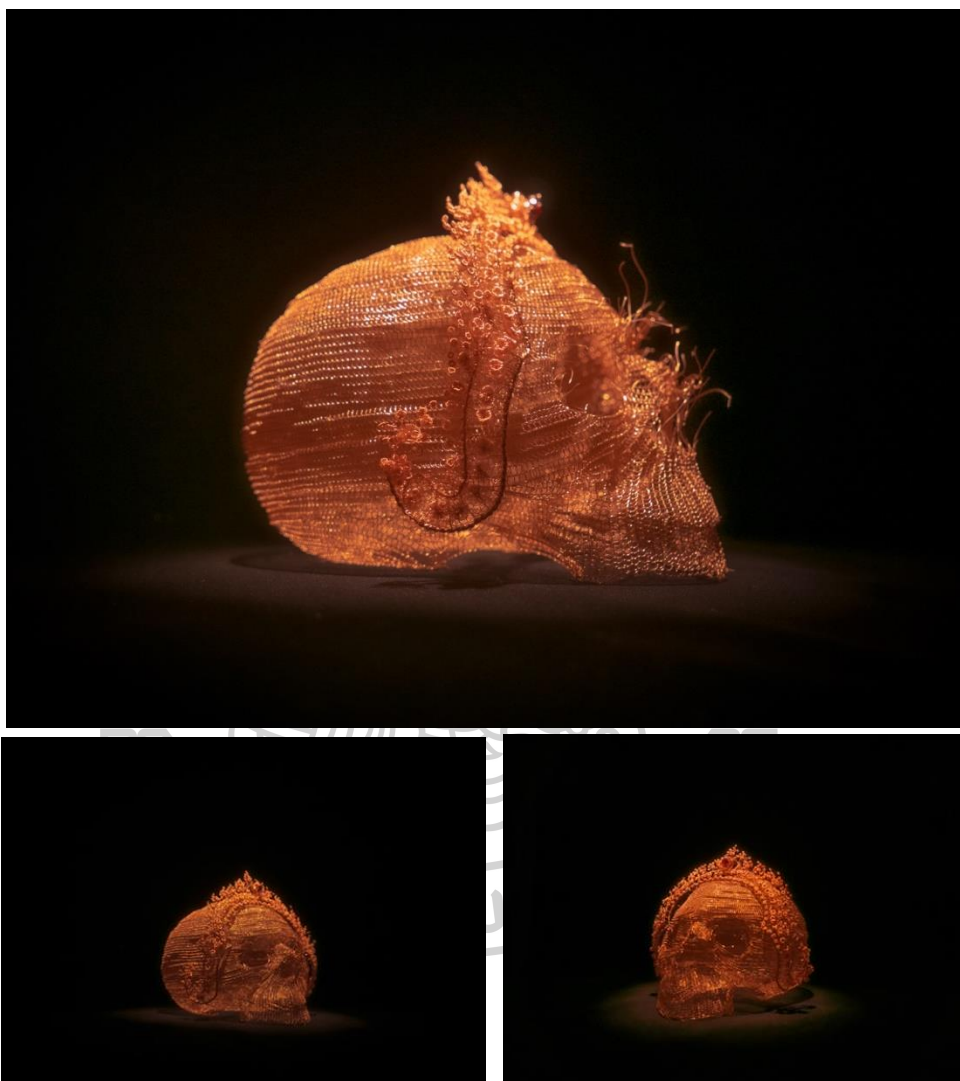
อีกทั้งศึกษารูปแบบวิธีการจัดวาง การติดตั้งผลงานให้ดูแปลกใหม่ จากการศึกษาค้นคว้า และทดลองสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ได้พบปัญหาและวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่นำมาสู่การพัฒนา ต่อยอดและสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในชุด ถัก รูป ทิพย์ โดยได้แบ่งระยะการสร้างสรรค์เป็นสอง ระยะ ดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ได้แรงบันดาลใจมาจากการพบเจอเส้นใยโลหะ เส้นใยที่มี ขนาดเล็กมีลักษณะบาง เบา มีสีสันทันให้ความรู้สึกอ่อนนุ่ม ละมุน เมื่อกระทบกับแสงไฟจะมีความระยิบระยับ ทำให้ผู้สร้างสรรคนึกถึงอารมณ์ในอุดมคติ ทั้งศิวารมณ์ พัสตราภรณ์ ถนิมพิมพากรณ์ ซึ่งสิ่งของเหล่านี้เป็นของใช้ของกษัตริย์ และโชนละคร ที่มีต้นแบบมากจากการแต่งองค์ทรงเครื่องมา จากความเป็นอุดมคติ ตามแบบประเพณีนิยม ความชื่นชอบเรื่องราวของวัฒนธรรม จาริต ประเพณีที่ ดึงมาจึงได้นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการคิด และสร้างสรรค์ต่อยอด

จากความพิเศษของวัสดุผู้สร้างจึงนำมาสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการทางหัตถกรรม โดยการถัก ขด ขมวด และนำเอากระบวนการของเทคนิคการทำเครื่องประดับมาประยุกต์ใช้ตาม ความเหมาะสมของวิธีการต่าง ๆ ให้เป็นรูปทรงอารมณ์ต่าง ๆ ตามแบบประเพณี ประกอบสร้างให้มี ลักษณะเบาบางเสมือนของใช้ของเทวดา นางฟ้า ที่ให้ความรู้สึกถึงความงามที่ไม่ธรรมดา ไม่เหมาะแก่ การสวมใส่ของปุถุชนคนธรรมดาแต่กลับให้ความรู้สึกถึงความเป็นทิพย์ ด้วยความงดงาม ประณีต ละเอียดอ่อน ซึ่งต้องใช้ความละเอียดละไม อดทน อดกลั้น จนได้ผลงานที่มีคุณค่าทางความงาม ความคิด ในขณะที่เดียวกันผู้สร้างสรรคยังมีความสนใจในองค์ความรู้โบราณอื่น ๆ ของไทย เช่น วรรณกรรม คติความเชื่อ ปรัชญาในพระพุทธศาสนา คติไตรภูมิ รวมถึงความสนใจความรู้ในเชิงสังคมวิทยา สิ่งเหล่านี้

หล่อหลอมและพัฒนาทางความคิดของผู้สร้างสรรค์ ให้รู้จักการนำเอาความชำนาญในการประดิษฐ์
หัตถกรรมจากเส้นใยโลหะ มาผสมร่วมกับกลวิธีในการแสดงออกทางศิลปะแบบร่วมสมัย ผู้สร้างสรรค์
มีความพยายามที่จะผสมผสานความสนใจหลาย ๆ อย่างเหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อสื่อสารรูปแบบ และ
ความหมายใหม่ของผลงาน

ภาพที่ 14 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน Lord of power

ขนาด 15x15x20 ซม.

เทคนิค ถัก ขด ขมวดเส้นใยโลหะ

ปีที่สร้าง 2563

ภาพที่ 15 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน กินรี

ขนาด 20x20x40 ซม.

เทคนิค ถัก ขด ขมวดเส้นใยโลหะ

ปีที่สร้าง 2563

ภาพที่ 16 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน หญิงสาว

ขนาด 30x30x50 ซม.

เทคนิค ถัก ขด ขมวดเส้นใยโลหะ

ปีที่สร้าง 2563

ภาพที่ 17 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน ยักษ์

ขนาด 35x35x190 ซม.

เทคนิค ถัก ขด ขมวดเส้นใยโลหะ

ปีที่สร้าง 2563

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “ถัก รูป ทิพย์” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบสามมิติ นำเสนอลักษณะกระบวนการ และเทคนิค ให้เกิดความเป็นศิลปะไทยแบบร่วมสมัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคติไตรภูมิในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวรรณกรรมที่คนโบราณเล่าเรื่องราวผ่านลายลักษณ์อักษรที่มีความน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้สร้างสรรค์เกิดการจินตนาการและเกิดการตั้งคำถามถึงการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ในดินแดนอันเป็นทิพย์ ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่มีการพัฒนาต่อยอดมาจากผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ โดยพัฒนาด้านการแสดงออกทางกระบวนการเชิงเทคนิคและวิธีคิด และแสดงออกทางด้านทัศนศิลป์ เน้นการสื่อสาร ทางอารมณ์และความรู้สึกและจินตนาการส่วนตัวต่อเรื่องราวที่ถ่ายทอดผ่านผลงานที่สร้างสรรค์ที่เป็นรูปแบบเฉพาะตนมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาแนวความคิด และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายได้อย่างสมบูรณ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ดินแดนอันเป็นทิพย์อย่างสวรรค์ชั้นที่สอง คือ ดาวดึงส์เทวภูมิ ทิพย์สถานแห่งนี้มีความยิ่งใหญ่อลังการ มีทิพย์สมบัติอันประเสริฐ เป็นดินแดนแห่งความสุขสำราญ รื่นรมย์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นสวรรค์ชั้นที่มีความเลอค่ากว่าสวรรค์ชั้นอื่นใด อาจอ้างอิงถึงที่อยู่ที่ตั้งและเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธประวัติ จึงกล่าวถึงเหตุการณ์และเรื่องราวเกี่ยวกับต้นปาริชาติ และช้างเอราวัณผู้สร้างสรรค์ได้หยิบยกเรื่องราวทั้งสองมานำเสนอให้เห็นถึงลักษณะสำคัญ และแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ล้ำค่า ความพิเศษของทิพย์สถานอย่างสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวภูมิ วรรณกรรมอันเก่าแก่ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้เกิดการจินตนาการและตั้งคำถามถึงการมีตัวตนของดินแดนอันเป็นทิพย์ ด้วยสัญลักษณ์และแนวคิดที่มีความน่าค้นหา จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเสนอเรื่องราวในดินแดนอุดมคตินี้ การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ผู้สร้างสรรค์ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสวรรค์ชั้นที่สอง อันแสดงถึงบรรยากาศห้วงหนึ่งบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวภูมิ ซึ่งอันเป็นสิ่งที่น่าจับจ้องและน่าพิงปรารถนา โดยผู้สร้างสรรค์ได้ถักเส้นใยโลหะเป็นรูปทรงต่าง ๆ เครื่องประดับตกแต่ง เช่น มงกุฎ ผ้าทิพย์ ดอกไม้ทิพย์ เป็นต้น ผู้สร้างสรรค์ได้ติดตั้งผลงานให้เสมือนวัตถุทิพย์ลอยอยู่ในอากาศที่มีความเบา เมื่อวัตถุกระทบกับแสงไฟทำให้เกิดความระยิบระยับ วิจิตร กระจ่างตา

ปัญหาของผลงานชุดนี้คือการแขวนติดตั้งผลงานยังไม่น่าสนใจ อีกทั้งการแขวนผลงานเล่าเรื่องบนผนังสีขาวธรรมดา ก็อาจทำให้ความน่าสนใจลดน้อยลง หากทาสีผนัง เช่น สีแดง สีดำ จะทำให้ผลงานเด่นขึ้น ง่ายต่อการมองเห็นชิ้นงานโลหะที่เป็นเส้นใยโลหะสีทอง จากการวิเคราะห์ผลงานทำให้พบจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขและสามารถพัฒนาผลงานในขั้นต่อ ๆ ไป

ภาพที่ 18 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

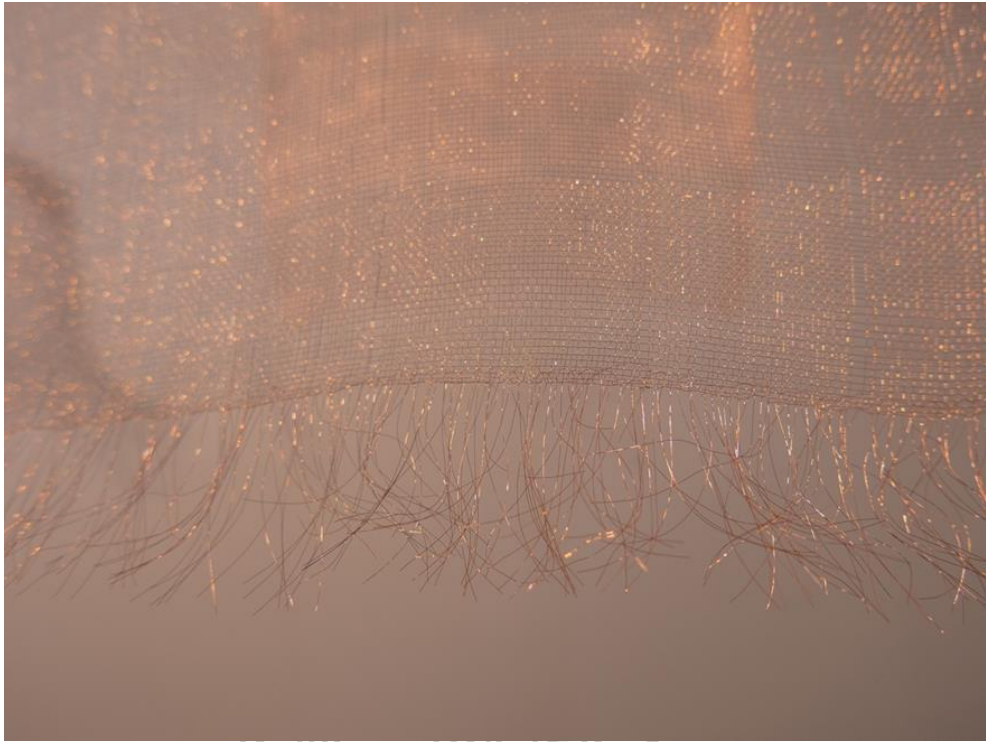
ชื่อผลงาน ดาวดิ่งส์ภูมิมิ
 ขนาด แปรผันตามพื้นที่
 เทคนิค ถัก ขด ชมวดเส้นใยโลหะ
 ปีที่สร้าง 2564

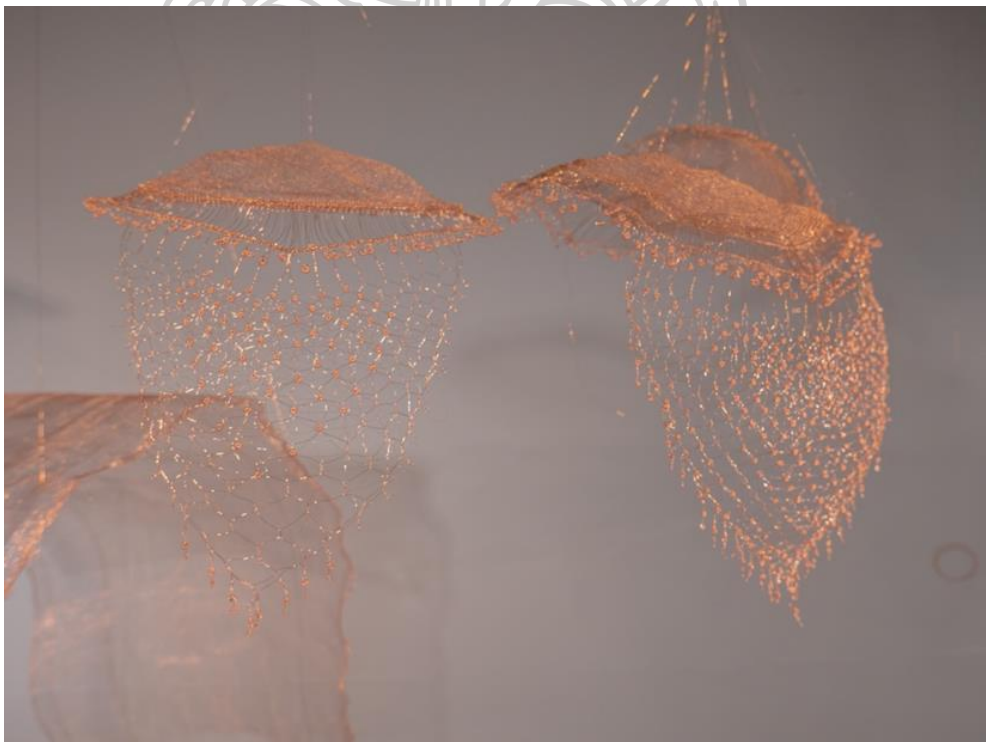
ภาพที่ 19 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ภาพที่ 20 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

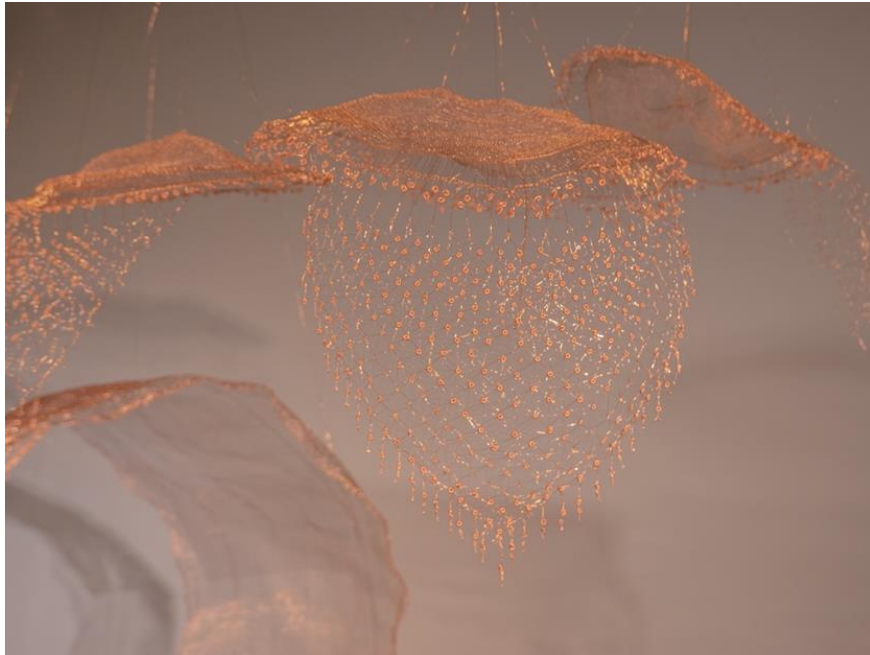
ภาพที่ 21 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 22 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

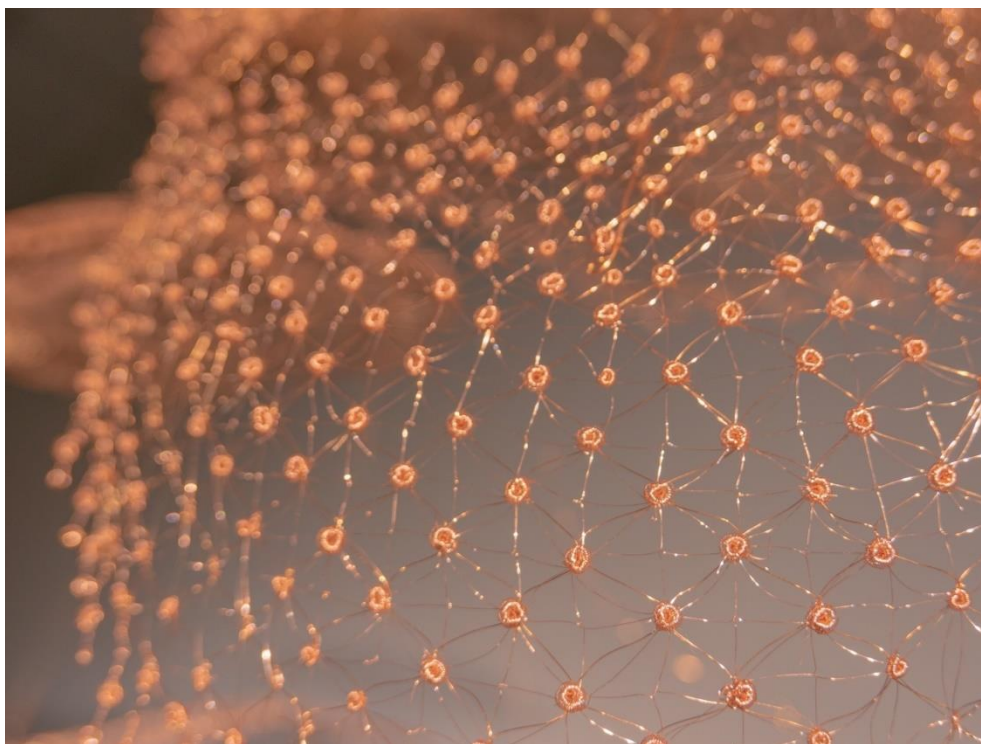
ภาพที่ 23 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 24 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 25 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

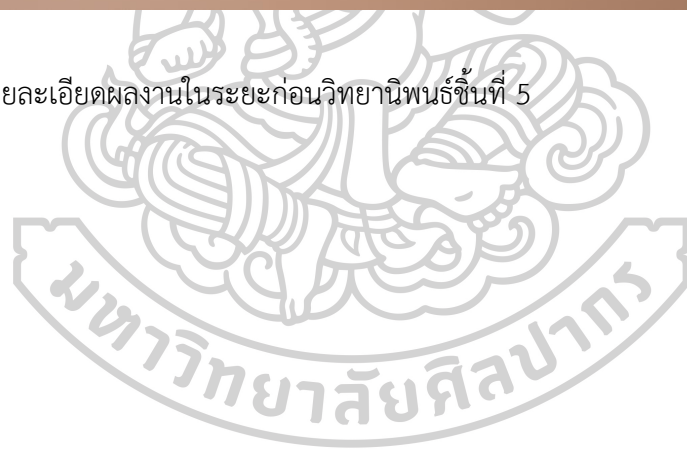
ภาพที่ 26 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 27 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 28 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

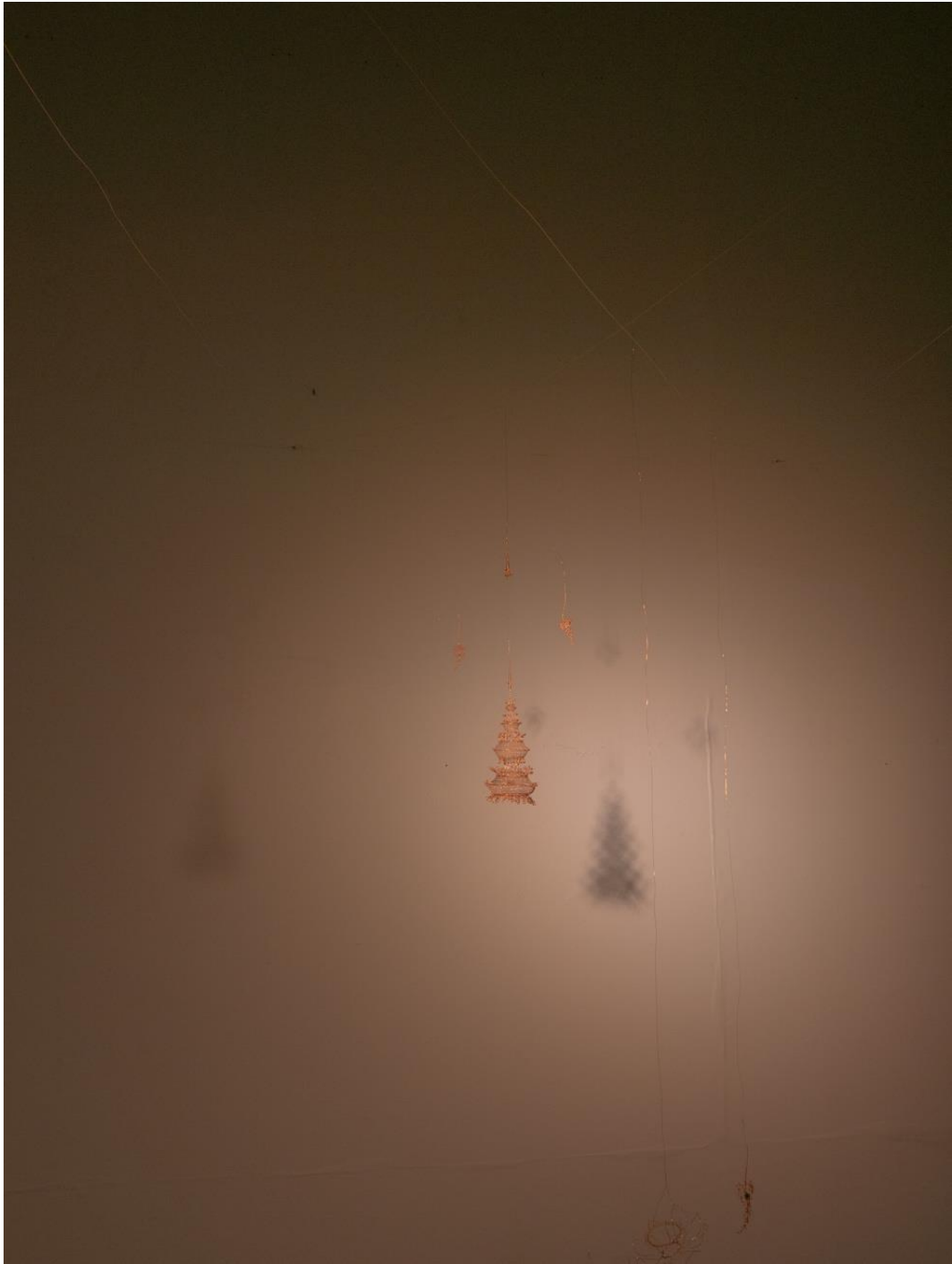

ภาพที่ 29 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

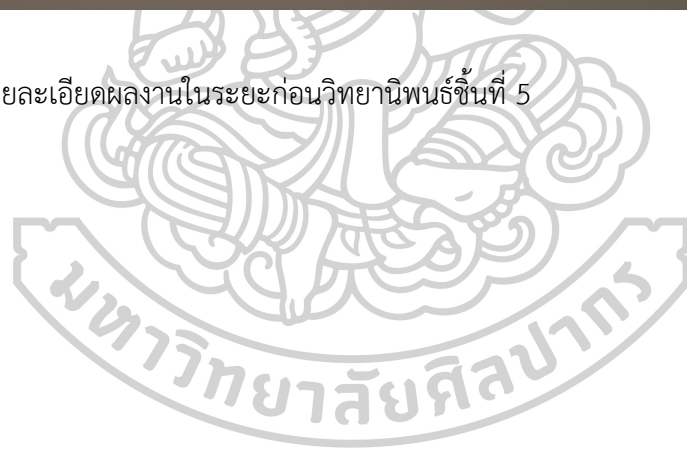
ภาพที่ 30 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ภาพที่ 31 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ภาพที่ 32 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ภาพที่ 33 รายละเอียดผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

บทที่ 5

สรุป

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “ถัก รูป ทิพย์” มีแรงบันดาลใจมาจากวรรณกรรมอันเก่าแก่ของไทยอย่างไตรภูมิ เป็นเรื่องราวที่มีความพิเศษ น่าเชื่อถือ และน่าหลงใหล ทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้เกิดการจินตนาการและเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นมา และเรื่องราวที่มีอยู่ในวรรณกรรมนี้ผ่านรูปสัญลักษณ์ เพื่ออธิบายถึงความหมายของสื่อแห่งจิตภาพประกอบวรรณกรรม เกี่ยวกับดินแดนในอุดมคติที่มีมาอย่างช้านาน อีกทั้งยังสอดแทรกปรัชญาและคติคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ไม่ใช่เพียงแค่นำเสนอความงามเป็นหลักสำคัญ

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ ถัก รูป ทิพย์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผ่านเทคนิคกระบวนการ ถัก ทอ ขด ขมวด เส้นใยโลหะ ให้เห็นถึงความประณีต วิจิตร พิถีพิถันและความละเอียดอ่อนของการสร้างสรรค์เรื่องราวและรูปสัญลักษณ์แบบอุดมคติตามอย่างประเพณีนิยมสะท้อนให้แนวความคิดและการนำเสนอลักษณะผลงานในรูปแบบ เทคนิค ให้เกิดความเป็นศิลปะไทยร่วมสมัย อีกทั้งยังก่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่มีคุณค่าทางความคิดและมีความงามตามแบบคตินิยม อันเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการจินตนาการต่อยอด รวมถึงการตั้งประเด็นคำถามถึงการมีอยู่ของเรื่องราวตามตำราโบราณเหล่านี้กับผู้คนในสังคมปัจจุบัน

จากการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหา และจุดบกพร่องระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้รู้จักการจัดกระบวนการทำงานให้เป็นระบบระเบียบ และเป็นลำดับขั้นตอน จนสามารถพัฒนาทางด้านรูปแบบและแนวคิดให้สื่อความหมายตามจุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เทคนิคกระบวนการและแนวคิดสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานชุดต่อไป

รายการอ้างอิง

- ตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสิน. (2560). **สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี**. เข้าถึงเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://web.facebook.com/kingtaksin2310/photos/pcb.266998497160518/266998470493854/>
- ธีรพันธุ์ จันทร์เจริญ, บรรณาธิการ. (2552). **วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายโขน-ละคร สมัยรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป.). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 17 เรื่องที่ 1 ข้างเผือก**. เข้าถึงเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=17&chap=1&page=t17-1-infodetail01.html>
- วิรัชญา ดวงรัตน์. (2558). **คติไตรภูมิในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. (2547). **การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังฝีมือพระอาจารย์นาค ครั้งที่ 3**. กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (อัดสำเนา).
- Ruth Asawa. (n.d.). **TMagazine Article Hails Asawa's Rediscovery**. Accessed February 28, 2021. Available from <https://ruthasawa.com/the-new-york-times-style-magazine-article-hails-asawas-rediscovery/>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายธีรพล สีสังข์
วัน เดือน ปี เกิด	18 มีนาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบูรณ์
วุฒิการศึกษา	-ระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านหนองยาวจังหวัดเพชรบูรณ์ -ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ -ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร -ปริญญาบัณฑิต(เกียรตินิยมอันดับสอง) คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ สาขาทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลปะไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร -ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	45/1 ตำบลหินฮาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ 67120
ผลงานตีพิมพ์	พ.ศ. 2558 -นิทรรศการ “สัตย์ ฉันทะซื่อตรง” PSG Art Gallery, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย - นิทรรศการ “ความซื่อสัตย์ ความดีงาม และความสุข” PSG ArtGallery, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย - นิทรรศการความร่วมมือระหว่างคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยอาชีวศึกษา อุบลราชธานี และสมาคมศิลปินอีสาน, อุบลราชธานี, ประเทศไทย พ.ศ.2559 - นิทรรศการ “search : ค้นหา” นิทรรศการแนะนำหลักสูตรภาค คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ PSG Art Gallery,กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย พ.ศ. 2560 - นิทรรศการ ” Charoenkrung Rising Opening Pising “ Soy Sauce Factory, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย - An international art and craft exhibition, part of the

international

conference “Art, Craft, and Design: In the Creative Industry of South East Asia 2017” organized by The Faculty of Visual Arts, Indonesia Institute of the Arts Yogyakarta .

- Art exhibition “Indo – Indie Visual Art” by Poysien Group at Pohchang Museum and Art gallery, Bangkok, Thailand.

- นิทรรศการ “ จันทบุรี ” โครงการค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ร่วมสมัย “8 YOUNG ARTISTS TALENT ” ครั้งที่8 ประจำปี 2560 ณ หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน , กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

- นิทรรศการ “Noir” แสดงผลงานนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ หอศิลป์บรมราชกุมารีอาคารศูนย์ปฏิบัติการทัศนศิลป์สิรินธร จังหวัดนครปฐม ,ประเทศไทย

พ.ศ. 2561

- “RUE” Exhibition by Joyman Gallery, Bangkok, Thailand

- “Art Universiade” at ART FAIR 2018, KINTEX Exhibition Center, Seoul, Korea.

- “The Full of Happiness of Chakri Dynasty” at SCB Museum, Siam Commercial Bank Centre, Bangkok, Thailand.

พ.ศ. 2562

- นิทรรศการ “วิถีแห่งความปิติสุข ได้ร่วมพระบารมีจักรีวงศ์” ณ พิพิธภัณฑ์ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารไทยพาณิชย์สำนักงานใหญ่, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

- นิทรรศการ “ศิรา-พัสดราภรณ์” People’ s Gallery, หอศิลป์วัฒนธรรม แห่ง, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

- ART FOR REFUGEES EXHIBITION 2 BY MOCA Museum of Contemporary Art, Bangkok, Thailand.

- นิทรรศการ “Malaysia-Thai Contemporary Art Exhibition Thailand 2019” ณ หอแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

พ.ศ. 2563

- NEO THAiSM - Art Exhibition BY Joyman Gallery, Bangkok,

Thailand.

- NEW HOPE Arts Exhibition by SHOW DC, Bangkok, Thailand.

- นิทรรศการ “ชำเลื่อง Glance Exhibition” ณ หอศิลป์จามจุรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

- “ E-YOUNG II EXHIBITION” by H.R.H Princess Sirindhorn Art
Gallery, Nakhon Pathom, Thailand.

- ร่วมแสดง "ศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 66"ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอ
ศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า, กรุงเทพมหานคร

รางวัลที่ได้รับ

พ.ศ. 2560

- รางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม เหรียญทองการแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของ
ศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 34

พ.ศ. 2561

- รางวัลรองชนะเลิศ การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 7

พ.ศ. 2562

- รางวัลชนะเลิศ การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 8

พ.ศ. 2564

- รางวัลชมเชย การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 10

